

Kerkelijk initiatief voor sociale huisvesting in Brussel

Herman COSIJNS, Adjunct van Mgr De Kesel

INLEIDING

De problematiek van de sociale huisvesting enerzijds en de wens van de Kerk om mee te werken aan het welzijn van iedereen in deze stad anderzijds, brengt ons hier samen. In deze korte toespraak wil ik antwoorden op vier vragen: Wat zijn kerkelijke gebouwen? Wat hebben wij gedaan met de oproep van Kardinaal Danneels op het einde van het congres Brussel Allerheiligen 2006? Waarom wil de Kerk zich inzetten voor het welzijn van deze stad? En tenslotte waarom kozen wij om samen te werken met de sociale verhuurkantoren?

I. KERKELIJKE GEBOUWEN

1. Veelzijdig begrip

Wanneer een buitenstaander naar een klooster, naar een kerk, een pastorie, een katholieke school, kijkt, dan zijn dit allemaal goederen van de Kerk. In zekere zin is dit juist. Deze goederen hebben tot doel mensen of gemeenschappen of kerkelijke initiatieven te huisvesten. Maar deze buitenstaander weet niet van wie deze goederen juist eigendom zijn. Wie op zoek gaat naar wie eigenaar is, begint aan een lange zoektocht.

Om maar enkele voorbeelden te geven.

Een kerk kan eigendom zijn van de kerkfabriek maar kan ook eigendom zijn van de gemeente of zelfs van een vzw. In Brussel zijn er niet minder dan 107 kerkfabrieken. Een kerkfabriek is een instelling van publiek recht zoals het OCMW en wordt dus door de gemeente en het Brussels Gewest gecontroleerd Ook een pastorie kan eigendom zijn van de kerkfabriek, de gemeente of van een vzw.

Parochiële onroerende goederen behoren ofwel tot de kerkfabriek ofwel tot een parochiële vzw (de VPW's Vereniging Parochiale Werken van een dekenaat)

Andere onroerende goederen behoren toe aan een of andere religieuze congregatie. Elk van hen is ondergebracht in een vzw.

Voor religieuze congregaties maakt men een onderscheid tussen congregaties naar diocesaan recht en congregaties naar pauselijk recht. Als een congregatie naar diocesaan recht een gebouw wil verkopen moet zij aan de plaatselijke bisschop de toelating vragen.

De congregaties naar pauselijk recht moeten dit aan Rome vragen.

Zo kan een gebouw (ik denk aan de Jesu) van de Jezuïten (die naar pauselijk recht zijn) verkocht worden zonder dat de bisschop daar iets aan te zeggen heeft.

De bisschop en zijn medewerkers hebben dus slechts rechtstreeks invloed op de decanale vzw en de religieuze congregaties naar diocesaan recht.

2. Doel van de kerkelijke gebouwen

De Kerk heeft natuurlijk gebouwen nodig. Denken wij maar aan kerken om liturgie te vieren of huizen waar priesters dienen in te wonen of vergaderzalen waar de gemeenschap kan overleggen of schoolgebouwen. Veel van deze gebouwen worden goed beheerd in samenspraak met vele leken die er de zorg voor dragen.

3. Wat met gebouwen die niet meer voor liturgie of pastoraal dienen?

De vraag die zich stelde: wat met de gebouwen die niet meer gebruikt worden voor de liturgie of het pastoraat? Wij stelden vast dat men deze gebouwen te gemakkelijk verkocht. Een aantal parochies of religieuze congregaties ervaarden de zorg voor deze gebouwen als te zwaar of als niet meer beantwoordend aan het doel dat men zich voorop stelde. Verkopen was dan een voor de hand liggende oplossing.

Trouwens de vroegere wetgeving op de vzw's verplichtte de vzw de gebouwen die niet meer voor het sociaal doel nuttig waren, te verkopen. De nieuwe wet op de vzw's van 2002 heeft daar verandering in gebracht. Daarmee werd de mogelijkheid geschapen om gebouwen te verhuren als ze niet meer voor de pastoraal nuttig zijn.

II. DE OPROEP VAN KARDINAAL DANNEELS

1. Oproep op het einde van het congres Brussel Allerheiligen 2006

Op het einde van het congres Brussel Allerheiligen 2006 heeft kardinaal Danneels een opmerkelijke oproep gedaan.

Vanuit het besef dat de woningproblematiek in Brussel nijpend is, heeft hij de verantwoordelijken in de Kerk en de christenen opgeroepen om huizen die beschikbaar zijn te verhuren aan de Sociale Verhuurkantoren.

2. Hoe hebben wij die oproep concreet gemaakt?

Opdat deze oproep geen vage intentie zou zijn, is er een werkgroep opgericht

met verantwoordelijken van de Kerk en mensen van de Sociale verhuurkantoren die ons project wouden steunen alsook mensen uit de financiële wereld. Deze werkgroep had als opdracht de oproep van de Kardinaal te vertalen naar de concrete situatie in Brussel. Na een paar vergaderingen zochten wij naar een naam voor het initiatief: het werd Betlehem.

Deze werkgroep Betlehem heeft, zoals u misschien al weet, haar opdracht vertaald in vier doelstellingen.

2.a. Inventaris

Zoals ik al zei in het begin, zijn de eigendommen van de kerk heel versnipperd. Het was dan ook een hele opdracht om een overzicht van deze eigendommen te maken. Wij hebben eerst de parochies aangeschreven. Dit was de gemakkelijkste opdracht. Daarna hoopten wij de gebouwen van de kerkfabrieken te inventariseren, maar hier kregen wij weinig respons. Tenslotte contacteerden wij al enkele religieuze congregaties. Tot nu toe zijn er meer dan 320 panden in een overzicht gegoten met de connotatie of zij in aanmerking komen voor de sociale huisvesting of niet

2.b. Informatie naar de pastorale verantwoordelijken

In de loop van dit jaar hebben wij ook alle verantwoordlijken in de parochies aangeschreven om hen te informeren over de zin om gebouwen die niet meer nuttig zijn voor pastoraal bij voorkeur te verhuren voor sociale huisvesting met een duidelijke voorkeur voor het verhuren aan erkende sociale verhuurkantoren.

2.c. Informatie naar een breed publiek

Langs onze eigen informatiekanalen hebben wij al heel wat mensen kunnen informeren over de zinvolheid van het verhuren aan sociaal verhuurkantoren. Dit colloquium past in deze doelstelling.

2.d. Financieel instrument

Om gebouwen die niet beantwoorden aan de normen van het Brussels Gewest te kunnen renoveren hebben wij gezocht naar een financieel instrument. Over het Fonds Betlehem krijgt u straks uitleg van de heer Patrick du Bois. Daarenboven zal hij ook uitleg geven over de coöperatieve vennootschap Betlehem die huizen wil beheren die noodzakelijk zullen verhuurd worden aan sociale verhuurkantoren.

III. EEN CONCRETE VORM VAN DIACONIE

Waarom bekommerd de Kerk zich om de sociale huisvesting.

1. Kerk als gemeenschap

De Kerk is allereerst een gemeenschap van mensen die leerling willen zijn van Jezus Christus. Als gemeenschap komen wij samen om eucharistie te vieren, om liturgie te vieren, om naar het Woord Gods te luisteren en om elkaar te bemoedigen om dit Woord Gods concreet in ons leven toe te passen. Liefde voor God en liefde voor anderen is onze opdracht. Wij beseffen wel dat wij dit nooit honderd percent realiseren maar toch blijft het onze leefregel.

2. Kerk als gemeenschap ten dienste van een menselijke stad.

Deze Kerk, gemeenschap van christenen, is allereerst geroepen om een gemeenschap van liefde te zijn. Broers en zusters van elkaar. Maar de God waarin wij geloven, beperkt zijn liefde niet tot de gelovigen. Gods liefde gaat uit naar allen. Daarom, als wij als Kerk een teken willen zijn van Gods liefde, dan moet ook onze liefde uitgaan naar alle mensen. Daarom wil de Kerk zich inzetten voor het geluk van allen en voor het welzijn van de hele stad. Zoals het tweede Vaticaans concilie het zei in zijn constitutie over de kerk in de wereld van deze tijd: "Vreugde en hoop, verdriet en angst van de mensen van vandaag, vooral van de armen en van hen die, hoe ook, te lijden hebben, zijn evenzeer de vreugde en de hoop, het verdriet en de angst van de leerlingen van Christus: er is werkelijk niets bij de mensen te vinden dat geen weerklank vindt in hun hart". Wij zijn als Kerk geroepen om het verdriet, de angst en het lijden van de mensen te verlichten. In onze taal heet dat: diaconie. De inzet voor sociale huisvesting is een concrete vorm van diaconie.

IV. WAAROM KOZEN WIJ OM SAMEN TE WERKEN MET DE SOCIALE VERHUURKANTOREN (SVK)?

Er zijn natuurlijk vele wegen om ten dienste te staan van de stad. En er gebeurt veel voor anderen dat onzichtbaar blijft.

De aandacht van de Kerk voor de sociale huisvesting vindt haar bron in het besef dat velen lijden onder de onmogelijkheid om een woning te vinden die betaalbaar is. Tijdens deze namiddag zullen wij nog cijfers daarover vernemen.

Waarom kozen we nu om met de Sociale verhuurkantoren samen te werken?

1. Financieel veilige optie

Wij hebben bij de sociale verhuurkantoren eerlijke en door de wet gecontroleerde partners gevonden om onze zorg voor de sociale huisvesting te realiseren. Voor de Kerk zelf is het een veilige optie. De SVK staan borg voor alle huurlasten. Zij zorgen ervoor dat de huurder aan zijn verplichting voldoet en

als hij het niet doet, zorgt de SVK ervoor. Ook al zijn de huurprijzen die de SVK bieden lager, toch zijn de voordelen groot. Bijvoorbeeld sommige parochies hebben de energie niet meer om de gebouwen te onderhouden, zij kunnen het onderhoud toevertrouwen aan de SVK. Ook voor de renovatie is het verhuren aan een SVK voordelig want daardoor kunnen de werken gemakkelijker gesubsidieerd worden.

2. Sociale optie.

Door samen te werken met de SVK werken wij mee aan de sociale optie om aan ieder een degelijke woning te geven. De problematiek van de sociale huisvesting is groot en complex, door samen te werken met de SVK werken wij mee aan een globale oplossing van het probleem.

Sommige parochies verkiezen zelf aan een arme die zij kennen te verhuren. Het optie is te verantwoorden maar wij denken dat door samen te werken met de SVK wij meewerken aan een structurele oplossing. Daarom zijn wij blij u te kunnen melden dat er tot nu toe 23 woningen ter beschikking gesteld zijn van SVK en dat daardoor meer dan 50 gezinnen een onderdak hebben gevonden.

3. Evangelische optie

De optie om samen te werken met de SVK is ook een evangelische optie. Wij beseffen wel dat de Kerk de nood aan sociale woningen niet alleen kan oplossen. Maar door een deel van onze gebouwen te bestemmen voor sociale huisvesting en door de christenen op te roepen om dit ook te doen, willen wij als Kerk een teken zijn van Gods universele liefde.

TOT BESLUIT

Een jaar na de oproep van Kardinaal Danneels zijn wij hier samen. Er is al wat gebeurd. Er kan nog heel veel gebeuren. Samen willen wij verder werken aan een Kerk die zorg draagt voor de sociale huisvesting.